

Svar på skriftligt spörsmål SSS 314/2024 rd

Svar på skriftligt spörsmål om att utvidga förbudet mot nätfiske i Saimen för att skydda saimenvikaren

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 314/2024 rd undertecknat av riksdagsledamot Sari Sarkomaa /saml m.fl.:

Vilka åtgärder vidtas för att trygga förutsättningarna för saimenvikarstammens tillväxt?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Saimenvikaren har klassificerats som starkt hotad (EN) i hotbedömningen av Finlands arter som publicerades 2019 och den har fredats med stöd av naturvårdslagen. På uppdrag av miljöministeriet har det utarbetats en strategi och åtgärdsplan för skyddet av saimenvikaren som uppdateras vart femte år. Verkställandet av strategin och åtgärdsplanen följs upp och främjas och reformbehoven bedöms av en bredbasig arbetsgrupp med representanter för de centrala intressentgrupperna på landskapsnivå och riksnivå, forsknings- och expertinstanserna, myndigheterna och ministerierna. Utgångspunkten för strategin och åtgärdsplanen är att på ett hållbart sätt samordna behoven med tanke på skyddet av saimenvikaren och människors aktivitet vid Saimen. Att minska dödligheten i fiskeredskap är en helhet och en del av ett mer omfattande åtgärds paket. Åtgärdsplanen ska också omfatta åtgärder för bland annat miljögifter och saimenvikarstammens hälsa, byggande och annan mänsklig verksamhet samt variationer i vattenståndet under häckningstiden.

Genom mångsidiga skyddsåtgärder har stammen kunnat växa. Saimenvikaren har återigen börjat bygga bo i områden där den tidigare hade försvunnit på grund av mänsklig verksamhet. Utvidgningen av häcknings- och förekomstområdet syns särskilt i Puruvesi, i södra Saimen i närheten av Imatra och Villmanstrand samt i Paasselkä och Pyhäselkä i norr. Den här våren föddes i Louhivesi i S:t Michel den första kuten på flera årtionden. Saimenvikarstammens storlek uppskattas till 480 individer. Den senaste informationen om stammens storlek fås av Forststyrelsen i slutet av oktober.

Man har identifierat att betydelsen av fiskeredskapsdödligheten är central för skyddet av saimenvikaren. Skyddet av saimenvikaren och samordningen av fisket har genomförts på ett målinriktat sätt och tack vare detta kan fisket bedrivas på ett sätt som är säkrare för saimenvikaren än tidigare. Området med fiskebegränsning har årligen ökat på basis av nya

häckningsobservationer och är nu i sin helhet över 300 000 hektar, medan det 2010 var cirka 150 000 hektar. Nät med tunna trådar, som inte kan ersättas med andra fångstredskap för vinterfiske och för fritidsfiske av sik och siklöja under isfria perioder, leder fortfarande till att vikare dör som bifångst. Vinterfisket har en mycket stor betydelse för gösfångsten såväl inom fritidsfisket som inom det kommersiella fisket.

År 2024 har man observerat sammanlagt fem döda saimenvikare i fiskeredskap. Två saimenvikare dog i ett nät i mars. Under högsommaren anmäldes inga döda vikare i fiskenät, men i månadsskiftet augusti–september kom en anmälan om två individer som avlidit i nätet. Dessutom dog en saimenvikare i slutet av augusti i en ryssja med skyddsgaller, men vikaren hade kommit igenom det. Enligt 62 § i lagen om fiske (379/2015) ska innehavaren av fångstredskapet utan dröjsmål underrätta Forststyrelsen om att en saimenvikare fastnat i fångstredskapet. Att åsidosätta skyldigheten att anmäla är en förseelse enligt 118 § i lagen om fiske.

Projekt för att utveckla vikarsäkra fiskeredskap har pågått i årtionden. För siklöjefisket har man dock inte lyckats utveckla en vikarsäker sluten ryssja som är ekonomiskt lönsamt, eftersom siklöjan inte simmar in i fångstredskapet på grund av skyddsgallret. Utmaningarna för ryssjefisket är också fångstredskapets storlek och svårigheten att flytta fångstredskapet för att bevara den fiskemässiga effektiviteten under den isfria perioden. Dessutom fungerar det nuvarande ryssjefisket inte inom vinterfisket på grund av att fiskarna inte rör sig så mycket. Man kan inte förvänta sig att ryssjan skulle ersätta det ekonomiskt viktiga nätfisket av gös vintertid, åtminstone inte inom den närmaste framtiden. Arbetet med att utveckla ryssjor som är lätta att använda och är säkra för saimenvikaren fortsätter emellertid.

I slutet av juni upplyste både jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet nätfiskarna i Saimenområdet om hur farligt nätfiske är i juli månad och uppmanade dem att använda andra fångstredskap. Även Forststyrelsen och NTM-centralen deltog i informationen. Tanken är att fortsätta sprida informationen även under kommande somrar.

Statsrådets förordning om vissa fiskebegränsningar i Saimen ska bedömas på nytt senast 2026 då en ny förordning ska utfärdas eftersom den nuvarande förordningen för att skydda saimenvikaren från bifångstdödighet upphör att gälla. Senast då omvärderas fiskebegränsningarnas innehåll och tillräcklighet samt begränsningarnas regionala och tidsmässiga dimension. Strategin och åtgärdsplanen för skyddet av saimenvikaren genomförs fortfarande målmedvetet även för andra än fiskerinäringens del i samarbete med olika aktörer.

Helsingfors 30.9.2024

Jord- och skogsbruksminister Sari Essayah

